

Franckesche Stiftungen zu Halle

Io. Francisci Bvddei, P.P. Elementa Philosophiae Practicae

Buddeus, Johann Franz

Halae-Magdebvrgicae, MDCCLXXVII.

VD18 13037862

Cap. I. De Natura Et Indole Prudentiae Civilis.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:hbz:33-1-197536](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:33-1-197536)

CAP. I.

DE

NATVRA ET INDOLE PRVDEN-
TIAE CIVILIS.

Σύνοψις.

Actiones hominum quatenus ad nostri status conseruationem dirigendae sunt, pertinent ad prudentiam civilem, §. I.

Quid hoc nomine designetur, §. II.

Extendit se ad omnes status, §. III.

Sed speciatim status societatis domesticae & civilis & illorum, qui hanc administrant, hic in censum veniunt, §. IV.

Quid vulgo per prudentiam civilem & politicam intelligatur, §. V.

De variis significationibus vocis politices, §. VI. VII.

De politica architectonica ubi agendum sit, §. VIII.

Quid nobis politices nomine veniat, §. IX.

Prudentiam status & politicam esse partem philosophiae practicae, §. X.

Veriusque obiectum & finis, §. XI.

Nexus cum ethica & iuris prudentia naturali, §. XII.

Tractandi ratio, §. XIII.

§. I.

Actiones hominum duplici ratione, ut suo loco docuimus, considerari possunt, vel prout ad legem componendae sunt, & ita *Iurisprudentia* circa illas occupatur, vel prout ad nostram, statusque nostri conser-

EE 2

vaue.

vationem faciunt, & ita ad prudentiam *status*, seu civilem, sumpta voce in ampliori significatione, pertinent.

§. II.

Per prudentiam itaque status seu civilem eam intelligo practicae philosophiae partem, quae actiones hominum dirigit, prout ad cuiusque statum rite conservandum pertinent.

§. III.

Extendit itaque se haec civilis prudentia ad omnes cuiuscunque conditionis homines pariter ac ad omnes societates, regulasque praescribit, quas qui observant, ille se suumque statum rite conservare possunt. Applicationem tamen ad omnes status, aut singulorum hominum, aut integrarum societatum instituere, res infiniti negotii foret, & insuper superuacaneum.

§. IV.

Nihilofecius cum inter omnes societates emineat domestica & civilis, & inter singulos homines illi, qui rempublicam administrant, aut ad eius administrationem aliquid conferunt: de hisce, horumque statu ad regulas civilis prudentiae componendo, paulo specialius agere conveniens omnino fuerit.

§. V.

Cumque haecenus fere receptum fuerit, neglectis generalioribus prudentiae status praeceptis, tantum de societatis domesticae ac civilis,

vilis, raro admodum de illorum, qui ciuilia tractant, statu praecipere, hinc specialis haec tractatio per eminentiam *prudentiae ciuilis*, vt & *politices* nomine insignita fuit.

§. VI.

De *politicae* voce tamen obseruandum, quod diuersimode admodum accipiat. Namque vt alia taceam, ab ea, quam hic obtinet significatione, nonnulli eousque deflectunt, vt. mox peritiam quandam iuris, mox nescio quam peritiam alios fallendi, aut morum etiam elegantiam, aut simile quid eadem innuant. Qui si totum prudentiae ciuilis vel politices ambitum eiusmodi significatione se circumscribere putant, nec aliud quid admittunt, quod politices nomine tituloque dignum sit, falluntur turpiter.

§. VII.

Sed & si ab isto vocis vsu discedamus, iidem vel pro prudentia ciuitatem constituendi, quam alii *politicam architectonicam* vocant, & constitutam rite administrandi, tum quoad iuris naturae & gentium praescripta, tum quoad prudentiae ciuilis regulas, accipitur: vel tantum pro ratione ciuitatem quoad prudentiae ciuilis regulas administrandi. Prior significatio vtur valde vsitata hic in censum non venit, cum praecepta iuris in ciuitatis administratione obseruanda, ad iurisprudentiam naturalem & gentium spectent,

Ee 3

quam

quam a politica discernendam esse, merito contendimus.

§. VIII.

Constitutio autem & structura ciuitatis cum non minus politico, quam iuris naturalis & gentium perito nota esse debeat, perinde esse puto, siue in politica, siue in iurisprudencia naturali tradatur, & cum iam suo loco explicata sit, hic neuiquam est repetenda. Si quae autem iuxta ciuilis prudentiae monita speciatim hic observanda sunt ex ipsa ciuitatis natura vnusquisque facile colligit.

§. IX.

Nec tamen tam arctis limitibus politicam in angustiiori licet significatione spectatam, circumferibo, vt tantum in ea de reipublicae administratione agendum sit, sed & simul statum summorum imperantium, a statu reipublicae distinctum, quin & eorum, qui ad reipublicae administrationem concurrunt, modumque horum status conseruandi, sub hac notione comprehendo.

§. X.

Ceterum tum prudentia status in genere, tum speciatim politica, recte habetur pro philosophiae practicae parte, cum quicquid de hac dici potest, in illam quoque quadret. Nec desunt & principia certa, imo nec in demonstrationibus suis euidentia ac certitudine destituitur, licet non semper, nec vbique ea obtineri queat.

queat. Etenim propter circumstantiarum varietatem, applicatio non aequè feliciter ubique procedit, quod tamen certitudini eius & evidentiae, si in se spectetur, nihil derogat, & cum omnibus insuper philosophiae practicae partibus illi commune est.

§. XI.

Obiectum itaque, ut ex dictis patet, prudentiae quidem status, sunt actiones omnium hominum, siue seorsim, siue in certis statibus spectatorum, speciatim autem politices, sunt actiones imperantium & ministrorum, prout tum hae, tum illae, ad prudentiam status sunt componendae. Finis est status tum omnium & singulorum hominum, tum speciatim integrarum civitatum, imperantium quoque & ministrorum conseruatio.

§. XII.

Et hic quidem est finis specialis. Generalis est hominum felicitas, ad quam tota philosophia practica est comparata. Nimirum omnis verae felicitatis fundamentum, intima hominis cum Deo coniunctio, in ethica ostenditur: conseruare hanc internam felicitatem iurisprudentia naturalis docet: externa vero, quae hominem circumstant, incommoda, rite amoliri, prudentia status ciuilis commonstrat.

§. XIII.

Tractandi ratio haec erit, quam in practicae philosophiae partibus obseruare solemus, ut pri-